

Domstolsbeslut: Sjukvårdsföretagens samarbeten hade inte konkurrensbegränsande syfte

FAKTA: Patent- och marknadsöverdomstolen har beslutat att ett samarbete mellan Aleris Diagnostik AB och Capio S:t Görans Sjukhus AB respektive Hjärtkärlgruppen i Sverige AB i samband med en vårdupphandling inte var av sådan art att det kunde anses syfta till att begränsa konkurrensen.

Upphandlingen

Stockholms Läns Landsting upphandlade år 2008 tjänster inom bland annat klinisk fysiologi. Upphandlingen var indelad i fem olika anbudsobjekt, så kallade medicinska undergrupper (tjänsteområden).

Anbud kunde lämnas på hela eller en del av den volym av undersökningar som landstinget hade uppskattat behövde utföras. Det styrande vid anbudsvärderingen skulle vara lägsta pris och inte vilken volym som hade offererats. Det innebar att det var möjligt för en anbudsgivare att vinna upphandlingen avseende ett eller flera objekt utan att offerera hela den uppskattade volymen.

Landstinget skulle teckna separata ramavtal för vart och ett av de olika anbudsobjekten, i första hand med de två anbudsgivare som hade offererat det lägsta totalpriset för respektive anbudsobjekt. Om den kapacitet som dessa anbudsgivare hade angett i sina anbud inte täckte den förväntade volymen av undersökningar kunde dock avtal komma att tecknas med fler anbudsgivare till dess att den fulla volymen hade uppnåtts.

I Stockholmsregionen fanns endast ett begränsat antal företag som kunde tillhandahålla de efterfrågade tjänsterna, däribland Aleris, Capio samt Globen Heart och Medical Support (som båda hade strukturella kopplingar till Hjärtkärlgruppen).

Inför anbudsinlämningen kom dessa företag överens om att de skulle dela på de upphandlade uppdragen, oavsett vem som vann i upphandlingen. De kom även överens om vilka anbudsobjekt respektive aktör skulle lämna anbud på och utbytte viss information mellan varandra före sista anbudsdag.

Vad säger lagen om samarbeten mellan företag

Enligt 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579) och artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt är samarbeten mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen. Som exempel på samarbeten som anges vara särskilt konkurrensbegränsande nämns samarbeten om marknadsdelning.

Själva grundtanken bakom konkurrensreglerna är att samtliga ekonomiska aktörer självständigt ska bestämma hur de avser att agera på marknaden. Detta utesluter varje direkt eller indirekt kontakt mellan aktörer som har till syfte eller som får till resultat att påverka en faktisk eller potentiell konkurrens marknadsbeteende. Man får därför inte avslöja för en konkurrent hur man tänker uppträda på marknaden eller vilka strategier man har för framtiden.

Konkurrensverkets bedömning av vårdföretagens samarbeten

Inför anbudsinlämningen skrev Aleris bilaterala "samarbetsavtal" dels med Capiro, dels med Globen Heart och Medical Support om att parterna skulle dela på de upphandlade uppdragen, oavsett vem av dem som vann upphandlingen (volymdelning). Dessutom avslöjade företagen för varandra och kom överens om vilka anbudsobjekt de skulle lämna anbud på (informationsutbyte). Aleris lämnade även information till Globen Heart om sina avtalsförhandlingar med Capiro.

Efter upphandlingen delade företagen på uppdragen i enlighet med vad de hade kommit överens om. Det företag som inte fick ramavtal med landstinget avseende ett eller flera objekt i upphandlingen kunde ändå leverera sina tjänster till landstinget som en följd av överenskommelsen med sin konkurrent.

Enligt Konkurrensverket utgjorde avtalen inte underleverantörsavtal i vanlig mening. Syftet med överenskommelserna om volymdelning var istället, enligt Konkurrensverkets mening, att inget av företagen skulle stå utan möjlighet att leverera de vårdtjänster som upphandlingen gällde till landstinget, en slags förlorargaranti. Enligt Konkurrensverket minskade informationsutbytet osäkerheten avtalsparterna emellan om hur de skulle agera i upphandlingen.

Konkurrensverket gjorde gällande att genom att företagen ingick avtalen så behövde de inte priskonkurrera lika hårt som de annars hade behövt göra.

Mot denna bakgrund ansökte Konkurrensverket år 2013 om stämning vid Stockholms tingsrätt. Konkurrensverket yrkade att vårdföretagen skulle dömas att betala totalt närmare 41 miljoner kronor i böter/konkurrensskadeavgift.

Stockholms tingsrätts dom

I december 2015 kom Stockholms tingsrätts dom. Domstolen höll med Konkurrensverket om att det rörde sig om otillåtna samarbeten och dömde vårdföretagen att betala sammanlagt drygt 28 miljoner kronor i böter. Tingsrätten uttalade att det sätt på vilket samarbetsavtalen hade utformats gjorde att det framstod som att avtalen primärt var avsedda att säkerställa de kommersiella intressena för den avtalspart som förlorade ett eller flera tjänsteområden i upphandlingen. Samarbetsavtalens syfte var, enligt tingsrätten, att minimera risken att slås ut från marknaden.

En volymdelning av det slag som parterna kommit överens om liknar, enligt tingsrätten, en kunduppdelning. Enligt tingsrätten syftade samarbetsavtalen till att reducera riskerna med anbudskonkurrens och ge avtalsparterna inflytande över marknadsstrukturen efter upphandlingen. Avtalen ökade därigenom chanserna för företagen att bibehålla sina positioner på marknaden även efter upphandlingen. Samarbetsavtalen hade därför, enligt tingsrätten, haft ett konkurrensbegränsande syfte.

Att Aleris även informerade Globen Heart om sina avtalsförhandlingar med Capiro innebar att Aleris undanröjde osäkerheten om hur Aleris avsåg att agera på marknaden. Aleris förstärkte därigenom bilden av sin marknadsstrategi. Enligt tingsrätten hade detta förfarande till syfte att begränsa konkurrensen.

Tingsrätten prövade även vårdföretagens invändningar om att samarbetsavtalen skulle berättigas till undantag enligt 2 kap. 2 § konkurrenslagen, oaktat om konkurrensen hade minskat på marknaden. Sådant undantag kan gälla för ett samarbete som får positiva effekter på marknaden, om vissa villkor som konkurrenslagen ställer upp är uppfyllda.

Tingsrätten ansåg att inget av villkoren var uppfyllda.

Patent- och marknadsöverdomstolens dom

Samtliga vårdföretag överklagade tingsrättens dom och i april 2017 meddelade Patent- och marknadsöverdomstolen sin dom i målet. Patent- och marknadsöverdomstolen gjorde en annan bedömning än Konkurrensverket och Stockholms tingsrätt. Domstolen upphävde tingsrättens dom och lämnade Konkurrensverkets talan utan bifall.

Huvudfrågan var om vårdgivarnas samarbete skulle bedömas vara av sådan karaktär att det i sig syftade till att begränsa konkurrensen, utan att något sådant resultat behövde påvisas. Patent- och marknadsöverdomstolen konstaterade att utrymmet för att göra en sådan bedömning är snävt och att det av EU-praxis framgår att analysen för att göra en syftesbedömning inte får bli så omfattande att den sammanblandas med en resultatbedömning. Domstolen bedömde att det aktuella samarbetet inte var av sådan art att det i sig kunde anses syfta till att begränsa konkurrensen.

Patent- och marknadsöverdomstolen ansåg vidare att Konkurrensverket inte hade bevisat att avtalen och samarbetet haft till resultat att konkurrensen begränsades. Enligt domstolen kunde prisnivåerna i vårdföretagens anbud inte läggas till grund för slutsatsen att de påtalade avtalen och förfarandena hämmade konkurrensen.

Till följd av att Patent- och marknadsöverdomstolen inte funnit att de påtalade förfarandena syftat till att begränsa konkurrensen eller fått sådant resultat ansåg domstolen att det ifrågavarande informationsutbytet mellan Aleris och Globen Heart inte heller varit konkurrensbegränsande.

Patent- och marknadsöverdomstolens dom kan inte överklagas.

KONKURRENSVERKET

Swedish Competition Authority

Adress 103 85 Stockholm

Telefon 08-700 16 00

E-post konkurrensverket@kkv.se

Vill du veta mer om vilka regler som gäller?

Läs mer på Konkurrensverkets webbplats:

www.konkurrensverket.se

www.konkurrensverket.se